

Pranešimas žiniasklaidai
2024 m. gegužės 29 d.

Tyrimas: algas „vokeliuose“ gaunančių žmonių vis dar pažįsta beveik trečdalis Lietuvos gyventojų

Šiandien Lietuvoje mažiau negu trečdalis (29 proc.) žmonių nurodo, jog pažįsta asmenų, kurie dirbo nelegaliai ar yra gavę darbo užmokestį „vokelyje“. Be to, kas antras (52 proc.) šalies gyventojas pastebi, kad šešėlinė ekonomika turi įtaką asmeniniam gyvenimui, rodo skaidraus verslo iniciatyvos „Baltoji banga“ užsakymu gegužę atlikta gyventojų nuomonės apklausa.

„Lietuvos saugumas ir ekonominis pajėgumas tiesiogiai priklauso nuo verslo skaidrumo ir sąžiningumo. Neleiskime šešėliui pasiglemžti lėšų, šiandien taip reikalingų apginti ir sustiprinti mūsų šalį, paremti Ukrainos karių, jos žmones. Nė vieno euro, gebančio pavirsti nešvariais milijonais. Tai mūsų atsakomybė, kurią įsisaugoti vėl kviečia kasmetinė akcija „Šioje šalyje nėra vietos šešėliui“ – dar vienas pilietinės pozicijos žingsnis, skelbiamas iniciatyvos „Baltoji banga“, – sako prezidentė Dalia Grybauskaitė, akcijos „Šioje šalyje nėra vietos šešėliui“ globėja.

Pilietinė akcija rengiama kasmet nuo 2012 metų. Viena iš akcijos iniciatorių, „Baltosios bangos“ tarybos pirmininkė ir asociacijos „Investors' Forum“ vykdančioji direktorė Rūta Skyrienė pastebi, kad vis daugiau gyventojų Lietuvoje pripažįsta, jog nuslėpti ir nesumokėti mokesčiai į valstybės biudžetą – tai iš piliečių atimtos galimybės gauti kokybiškas viešąsias paslaugas, neatnaujinama infrastruktūra ir mažesnė socialinė gerovė.

„Kuo daugiau gyventojų atpažįsta ir suvokia šešėlinės ekonomikos žalą valstybei, tuo labiau stiprėja skaidrumo principų palaikymas ir taikymas, keičiasi visuomenės elgesio normos. Iš šešėlio ištrauktos lėšos yra labai svarbios tvariai valstybės raidai ir saugumui. Būtent šie pinigai gali tapti svarbiu papildomu gynybos finansavimo šaltiniu, siekiant 4 proc. BVP dalies“, – sako R. Skyrienė.

Tyrimo duomenimis, neigiamą šešėlinės ekonomikos poveikį asmeniniam gyvenimui ypač jaučia vyresnio amžiaus gyventojai. Anot R. Skyrienės, šią tendenciją lemia didesnė vyresnių respondentų gyvenimo patirtis ir augantis socialinių paslaugų poreikis, kuris ne visada patenkinamas dėl viešojo sektoriaus finansavimo trūkumų.

Finansų ministrė G. Skaistė atkreipė dėmesį į PVM atotrūkio mažėjimo tendencijas bei Vyriausybės įgyvendinamo kovos su šešėliu plano sėkmę.

„Šiandien jau galime matyti akivaizdžius kovos su šešėline ekonomika priemonių rezultatus. Ne tik įgyvendinome bene 70 proc. suplanuotų priemonių, bet aiškiai matome, jog nieko nedarant ir šešėlinei ekonomikai išliekant kadencijos pradžios 2020 m. lygyje, 2021–2022 m. būtume nesurinkę per 600 mln. eurų. Papildomai, tiesiogiai įgyvendinus mūsų sukurto plano priemones, vien 2023 m. surinkome per 238 mln. eurų. Šie rezultatai įrodo, jog mūsų patvirtintas planas šešėlinei ekonomikai ir PVM atotrūkiui mažinti veikia“, – sakė ministrė G. Skaistė.

Pasak ministrės, paskutinio paskelbto Europos Komisijos Socialinių ir ekonominių tyrimų centro (angl. CASE) PVM atotrūkio ES šalyse tyrimo duomenimis, Lietuvoje per paskutinį dešimtmetį kasmet stebima PVM atotrūkio mažėjimo tendencija. 2021 metais PVM atotrūkis sudarė 14,5 procento ir, palyginti su 2020 metais, sumažėjo 4,2 procentinio punkto. Anot CASE vertinimo – tai didžiausias mažėjimas per visą skaičiavimo laikotarpį. Išankstiniais CASE vertinimais, 2022 metais PVM atotrūkis sumažėjo dar ženkliau – iki 13,5 procento, arba palyginti su 2020 metais sumažėjo 5,2 procentiniais punktais.

Išankstiniais duomenis, kurie rengiami Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) skaičiavimais, PVM atotrūkio mažėjimo tendencija Lietuvoje išliks ir toliau. VMI vasario mėnesio pateikiamos tendencijos

iš esmės sutampa su CASE skaičiavimais – 2022 m., prognozuojama, PVM atotrūkis sudarys 13 proc., 2023 m. – 12,2 proc., 2024 m. – 11 proc.

Šiomet gegužės 29 d. akcijos „Šioje šalyje nėra vietos šešėliui“ šūkis visuomenę ragina „Skaidrinti, stiprinti, laimėti“ ir atkreipia dėmesį, kad palaikyti ir stiprinti skaidrumą gali kiekvienas ir kiekvieno piliečio aktyvus indėlis padeda laimėti.

Kad visuomenės nuostatos juda pergales link, pasak R. Skyrienės, rodo tai, kad šiomet iki 29 proc. sumažėjo žmonių, nurodžiusių, jog pažeista asmenų, dirbusių nelegaliai ar gavusių neapskaiytą, nuslėptą darbo užmokestį. Palyginti pernai šešėlinės ekonomikos dalyvių pažinojo 37 proc. apklaustųjų, o 2021 metais – 40 procentų.

Šiomet atlikta apklausa taip pat parodė, kad 3 iš 5 gyventojų (61 proc.) per 12 mėn. įsigijo neapskaiytų prekių arba paslaugų. Dažniausiai šie pirkimai vyko turguje, grožio salone ir automobilių remonto dirbtuvėse.

Skaidraus verslo iniciatyva „Baltoji banga“ kiekvienais metais organizuoja akciją „Šioje šalyje nėra vietos šešėliui“, kuria siekiama aktyviau skleisti skaidrumo žinią ir padidinti skaidrumo principų palaikymą.

Akcijos partneriai yra Finansų ministerija, Valstybinė mokesčių inspekcija, Valstybinė darbo inspekcija, „Sodra“, Užimtumo tarnyba, Valstybinė ligonių kasa, Lietuvos muitinė, „Lietuvos Junior Achievement“.

Daugiau informacijos

Ieva Lapeikienė
Iniciatyvos „Baltoji banga“ vadovė
Investors' Forum
+370 601 03592 | ieva@baltojibanga.lt